

Projekt PORETEKS: Ponovna uporaba in recikliranje tekstilnih odpadkov k varstvu okolja na čezmejnem področju

dr. Klavdija Rižnar, vodja projekta PORETEKS

Naslov projekta	Ponovna uporaba in recikliranje tekstilnih odpadkov k varstvu okolja na čezmejnem področju
Akronim	PORETEKS
Prednostna naloga	Trajnostno upravljanje z naravnimi viri
Organizacija vodilnega partnerja	Znanstveno-raziskovalno središče Bistra Ptuj (ZRS Bistra Ptuj)
Država vodilnega partnerja	Slovenija
Organizacije partnerjev	Javne službe Ptuj d.o.o. (JS Ptuj) Javna razvojna agencija občine Ormož (JARA) Okoljsko raziskovalni zavod (ORZ) Razvojna agencija Grada Čakovca (Čakra) Gradsko komunalno podjetje ČAKOM (Čakom) Varaždinska udruga za promicanje kulture i mode (Evolution)
Vključene regije	Slovenija: Podravska in Savinjska regija Hrvaška: Međimurska in Varaždinska regija
Trajanje	januar 2014 – marec 2015 (15 mesecev)

Cilj projekta

Cilj projekta je izboljšati in dvigniti okoljsko ozaveščenost med onesnaževalci in prebivalci na čezmejnem območju, jih seznaniti o inovativnih, okolje-varstvenih produktih projekta PORETEKS, s katerimi bodo ublažena okoljska tveganja:

- vzpostavitev spletne in mobilne aplikacije za pravilno ravnanje z odpadki,
- upravljanje s tekstilnimi odpadki za ponovno uporabo (modni izdelki),
- recikliranje odpadnega tekstila za proizvodnjo izolacijskih plošč na čezmejnem območju,
- prenos čezmejnih rezultatov, izkušenj in v projektu razvitih praks na druga območja in interesna področja.

S tem bo dosežen okoljski doprinos k manjši porabi elektrike, vode in drugih naravnih virov za globalno produkcijo tekstila. Hkrati se bodo povečale družbeno-koristne storitve (socialno podjetništvo kot priložnost za ranljive skupine) in pomembno se bo prispevalo k uporabi odpadkov kot virov v snovni izrabi.

PRILOGA: VEČ O PROJEKTU PORETEKS

Namen projekta

S projektom PORETEKS bo mogoče pospešiti odločitve lokalnih skupnosti za izvajanje inovativne obnove rabljenega tekstila, ki bo zaradi drugačnega oblikovanja pritegnil uporabnike ob sodelovanju modnih oblikovalcev. Z namenom, da iz rabljenega tekstila izdelamo privlačna oblačila, predvsem za mlade, ki bodo promotorji »zelene mode«, bomo vplivali na spremembo splošne družbene zavesti. Zeleno življenje postaja trend, zato lahko z inovativno obnovo oblačil omogočimo, da potrošniki kupijo obnovljen izdelek, izdelan lokalno in s tem pripomoremo k bistvenemu zmanjšanju količin odpadkov in povečamo možnost uporabe odpadkov kot virov.

Velik del projekta predstavlja tudi spodbuda inovativnim idejam in socialnemu podjetništvu na področju ravnanja z rabljenim tekstilom in njihove možnosti za razvoj podjetništva – izdelava izolacijskih plošč. S projektom nameravamo spodbuditi povsem novo področje raziskav, razvoja, inovativnosti in priložnosti, ki jih tovrstno dožemanje odpadkov prinaša. Tovrsten zagon bi pomenil pozitivne zunanje učinke na različnih področjih, kot so bolj trajnosten način potrošnje, trajnosten življenjski slog, večja okoljsko-družbena odgovornost, čistejše in bolj zdravo življenjsko okolje, večje zanimanje za okolje, nova lokalna delovna mesta in vzpostavitev socialnih podjetij.

Specifični cilji projekta

- Opredelitev potrebnih elementov, izdelava in vzpostavitev dvojezične spletne in mobilne aplikacije za pravilno ravnanje z odpadki za pametne telefone in tablične računalnike, vzpostavitev sistemske IKT rešitve na čezmejnem področju za osveščanje o pomembnosti nastajanja *manj odpadkov* na izvoru, pravilnem ločevanju odpadkov idr.
- Zbiranje in logistika tekstilnih odpadkov za inovativno ponovno uporabo (modni izdelki) in recikliranje (izolacijske plošče), kjer se bodo izmenjal čezmejni know-how na področju logistike in zbiranja tako rabljenega kot odpadnega tekstila.
- Inovativna modna obnova odpadnega tekstila v namen ponovne uporabe in recikliranje odpadnega tekstila v izolacijske plošče bo spodbudila povečanje obnavljanja in okoljskih storitev na čezmejnem področju ter pospešila čezmejno sodelovanje na področju ekologije in razvoja novih delovnih mest.
- Aktivacija različnih ciljnih skupin (splošna javnost, organizacije, ki se ukvarjajo z ravnanjem odpadkov, tekstilna dejavnost, težje zaposljivi idr.) k pravilnemu ločevanju, ponovni uporabi odpadkov kot novi vir surovine, skozi usposabljanje v modnih/krojaških delavnicah do osebne zelene samozaposlitve s predelavo tekstila – neprecenljivi prispevki k varovanju okolja.
- Aktivnosti za skupno promocijsko akcijo za splošno javnost na obeh straneh meje.
- Priprava dokumenta »Odpadni tekstil za okoljsko prihodnost na čezmejnem SI-HR območju« za prenos izkušenj in v projektu razvitih praks na druga območja in interesna področja.

Potrebe, ki jih projekt obravnava

Globalna proizvodnja vedno novega tekstila povzroča resne probleme kot so črpanje vodnih resursov, potreba po 26.000 litrov vode za vzgojo 1 kilograma bombaža, istočasno se zmanjšuje slanost zemlje in uporabljajo se nevarne kemijske substance, sežig nericikliranega tekstila povzroča povečanje emisij ogljikovega dioksida. Po statističnih podatkih v Sloveniji povprečen prebivalec proizvede 420 kg vseh komunalnih odpadkov (za leto 2010), medtem ko na Hrvaškem 428 kg (za leto 2008). Po podatkih komunalnih podjetij Sloveniji, ki že ločeno zbirajo tekstil je razbrati, da znaša masa odpadnega tekstila na osebo do 15 kg letno, kar predstavlja približno 3% vseh komunalnih odpadkov. Iz tega lahko ocenimo, da v Sloveniji odvržemo približno med 12 in 15 kg tekstilnih odpadkov na prebivalca oziroma skoraj 30.000 ton letno, (primerljivo enaka masa na osebo je na Hrvaški strani, ugotavlja partner v projektu), med katerimi pomemben delež predstavljajo oblačila. Iz evidenc Centrov za ponovno uporabo v Sloveniji je mogoče razbrati, da je med odpadnim tekstilom, ki ga je mogoče z manjšimi popravili ali designom uporabiti kar 45% vseh tekstilnih odpadkov, podatki na Hrvaški strani so podobni. Ker je delež oblačil, ki se sicer vključijo v ponovno uporabo zelo nizek, s sedanjim sistemom ravnanja povzročamo okoljsko škodo in oportunitetno izgubo.

V Sloveniji in na Hrvaškem nimamo systemske in širše dostopne možnosti oddaje še uporabnih oblačil, ljudje veliko večino odvržejo kot odpadke v zabojnike ali naravo, del, ki ga zberejo humanitarne organizacije kot npr. Rdeči križ in Karitas je zanemarljiv v primerjavi s celotno količino tekstilnih odpadkov, ki se proizvedejo na projektnem območju.

Glede na to, da je potencialni trg tekstilnih odpadkov v Sloveniji 30.000 ton letno, od katerih se jih sedaj odloži 60-70 %. To predstavlja kar pomeni 2,9 mio € direktnih stroškov letno zgolj zaradi odlaganja, ki ga plačamo skozi stroške ravnanja z odpadki. Zato nam projektnim partnerjem to področje predstavlja izziv za uporabi inovativnih tekstilnih izdelkov. DIREKTIVA 2008/98/ES EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 19. novembra 2008 o odpadkih opredeljuje ponovno uporabo kot prednostno nalogo v ravnanju z viri, zato morajo izvajalci javnih služb vzpostaviti pogoje za izvajanje procesov ponovne uporabe, kar bo v našem primeru zagotavljalo trajnost po zaključku projekta.

Zaradi naraščanja števila brezposelnih v Sloveniji in na Hrvaškem, še zlasti tistih iz ranljivih ciljnih skupin, je izziv še toliko večji, saj ponovna uporaba tekstila predstavlja možnost za razvoj zelenih delovnih mest že na lokalnem nivoju. Ustvarjanje zelenih delovnih mest je strateška usmeritev Evropske unije, o tem govori resolucija Evropskega parlamenta o razvijanju zaposlitvenih možnosti novega trajnostnega gospodarstva z dne 7.9.2010. Z veliko gotovostjo lahko trdimo, da v Sloveniji obstaja ogromno neizkoriščenih možnosti za ustvarjanje zelenih delovnih mest s področja recikliranja in ponovne uporabe različnih vrst odpadkov.

Priložnosti na področju ponovne uporabe in recikliranja rabljenega tekstila so še toliko večje, če vemo, da se letno uvozi v Sloveniji 18.000 ton različnih tekstilnih izdelkov, kar je cca. 9 kg / osebo. Po podatkih Hrvaške je ta količina povsem primerljiva, kar predstavlja 38.700 ton različnih uvoženih tekstilnih izdelkov letno.

O projektnih partnerjih

ZRS Bistra Ptuj (Znanstveno-raziskovalno središče Bistra Ptuj) je prva uradno registrirana interdisciplinarna raziskovalna institucija na Slovenskem. ZRS Bistra Ptuj je znanstveno – raziskovalna in razvojna institucija, ki skrbi za vsebinsko pospeševanje razvojne odličnosti okolja v katerem deluje, na vseh področjih njenega delovanja in po mednarodno primerljivih kriterijih. ZRS Bistra Ptuj predstavlja podporni steber razvojnega okolja regije, namenjenega lokalnim skupnostim ter podjetjem. Ustvarja kreativni raziskovalni prostor med gospodarstvom in akademskim okoljem.

ZRS Bistra deluje na treh področjih:

- Znanstvenoraziskovalno in razvojno središče:
- Raziskave na področju naravoslovja in tehnike (ustvarjanje novega temeljnega in aplikativnega znanja na področju kemijskih, biotehnoloških, ekoloških in drugih naravoslovno-tehniških znanosti),
- Raziskave na področju humanistike in družboslovja (celostno disciplinarno in interdisciplinarno raziskovanje ter razvoj tradicij in kultur).
- Regionalni razvoj in podjetništvo - celovita razvojna organizacijsko-tehnična in finančna podpora razvojnemu zagonu Spodnjega Podravja:
- Spodbujanje skladnega regionalnega razvoja,
- Celovite podporne storitve za vse ciljne skupine mikro, malih in srednjih podjetij, potencialne osebe ter druge končne uporabnike.
- Projektno delo - delovanje ZRS Bistra temelji na projektne delu, ki bistveno vpliva na razvoj lokalnega okolja. Projekte delimo na: (a) nacionalne projekte, (b) mednarodne projekte.

Javne službe Ptuj, d.o.o. so podjetje, ki izvaja naslednje gospodarske javne službe:

ravnanje z odpadki (zbiranje in prevoz komunalnih odpadkov; odlaganje ostankov predelave ali odstranjevanja komunalnih odpadkov); oskrba s pitno vodo; odvajanje in čiščenje komunalne in padavinske odpadne vode; vzdrževanje občinskih javnih cest; urejanje in čiščenje javnih površin; pomoč, oskrba in namestitvev zapuščenih živali v zavetišča; urejanje in vzdrževanje javnih tržnih prostorov; urejanje in vzdrževanje pokopališč in pogrebne storitve, upravljanje s pristanišči in vstopno izstopnimi mesti; upravljanje in vzdrževanje poslovnih prostorov, turistična dejavnost (org. in vodenje javnih prireditev; spodbujanje razvoja turizma).

Javna razvojna agencija Ormož (JARA) je bila ustanovljena s temeljnim namenom opravljanja strokovnih, razvojnih in tekočih nalog s področja pospeševanja gospodarskega, socialnega, okoljskega in prostorskega razvoja občin UE Ormož. Zaradi razvojne celovitosti, skladnosti, sonaravnosti in trajnosti sodeluje pri pripravi regionalnih in skupnih razvojnih programov ter spodbuja razvoj podjetništva, malega gospodarstva in turizma.

Njeno delo se nanaša na:

1. Strokovna gradiva za potrebe občine: priprava investicijske dokumentacije za občinske projekte regijskega in nacionalnega pomena kot so lokalne ceste, projekt industrijske cone Ormož kot sestavni del nacionalnega podprojekta OREH in drugi, priprava programa razvoja 2007-2013 za občine Ormož, Sveti Tomaž in Središče ob Dravi, kot tudi priprava načrtov razvojnih programov in izvedbenih načrtov, priprava programov identifikacije investicijskih projektov in investicijskih programov za vse tri občine, priprava prijav za razpise za evropska in državna sredstva za vse tri občine.

2. Področje podjetništva in obrti: informiranje in svetovanje o podjetništvu, priprava poslovnih načrtov, priprava zahtevkov za financiranje iz domačih in tujih virov, izdelava projektov (investicijskih, marketinških, sanacijskih) po dogovoru, podpora Mrežnemu podjetniškemu inkubatorju d.o.o. Ormož, organiziranje delavnic in seminarjev iz področja podjetništva in izobraževanja.

Okoljsko raziskovalni zavod (ORZ) je inovativen, razvojno in raziskovalno usmerjen zasebni neprofitni zavod, ki se ukvarja z implementacijo preprečevanja nastajanja odpadkov in minimizacijo odpadkov v praksi ter uvaja inovativne storitve na področju ponovne uporabe.

Glavne dejavnosti ORZ so:

- priprava razvojnih projektov in strategij na področju uporabe odpadkov kot virov
- uvajanje sodobnih tehnologij in znanj na področju lokalnega podjetništva in razvoja socialnega podjetništva
- usposabljanje in ozaveščanje različnih ciljnih skupin o pomenu uporabe odpadkov kot virov s poudarkom na ekološkem odtisu
- priprava in vodenje aplikativnih projektov ter izgradnje inovativnih sistemov zmanjševanja onesnaževanja okolja
- načrtovanje operativnih programov minimizacije odpadkov v sodelovanju z občinami
- izvajanje projektov informiranja javnosti o poteku kohezijskih projektov
- pomoč podjetjem pri pridobivanju različnih okoljevarstvenih dovoljenj
- informiranju javnosti pri pravilnem ravnanju z odpadki, trajnostnem potrošništvu, okolju prijaznih proizvodih in tehnologijah
- svetovanje podjetjem in samostojnim podjetnikom na področju zmanjševanja odpadkov in uporabe odpadkov kot virov
- uvajanje sodobnih načinov ločevanja odpadkov na izvoru s ciljem recikliranja
- izvajanje dejavnosti REUSE z razvojem socialnega podjetništva

GKP "Čakom" d.o.o. je eno od vodilnih trgovinskih družb v RH na področju komunalnih dejavnosti v 100% lasti mesta Čakovec. Družba ima 183 zaposlenih. Sistem upravljanja družbe v opravljanju svojih dejavnosti zadovoljuje kriterijem norm ISO 9001, ISO 14001 in OHSAS 18001. Glavna dejavnost podjetja je zbiranje, odvoz in odlaganje odpadkov, pri čemer z najsodobnejšimi metodami na odlagališču nenevarnih odpadkov v Totovcu, katerega lastnik je, ravna z odpadki s področja Međimurske županije, obenem pa odlagališče tudi sanira. Investicijo sanacije odlagališča podpira Sklad za zaščito okolja in energetska učinkovitost. Upravlja tudi z mestnim pokopališčem v Čakovcu in pokopališči v Ivanovcu in Šandorovcu. Nudi storitve prevoza pokojnikov v RH in tujini, izvaja vse storitve vezane na pokop, nudi popoln izbor pogrebne opreme, vencev in cvetličnih aranžmajev in po potrebi zgradi nagrobne spomenike. GKP Čakom urejuje tudi cca. 675.000 m² zelenih površin mesta Čakovec in cca. 1500 m² cvetličnih gredic, večinoma iz lastne proizvodnje, za katere je mesto Čakovec dobilo nagrado "Zeleni cvet" za urejenost v letih 2008 in 2009. Poleg tega družba ponuja storitve na področju vzpostave in nege travnikov, košnje in urejanja dvorišč pravnim in privatnim osebam. GKP Čakom gradi in ureja parkirišča v mestu Čakovec, pobira parkirnino in upravlja z mestno tržnico.

Razvojna agencija mesta Čakovec – ČakRa d.o.o. je neprofitno društvo, ustanovljeno s strani mesta Čakovec z namenom izvajanja projektov za odzvem sredstev EU, privabljanje naložb, ustvarjanje novih delovnih mest in izobraževanje. Agencija je pripravila projekte, ki so bili uspešni pri dobivanju sredstev iz SAPARD i IPARD projektov, v pripravi projekta iz programa PHARE 2006 – CBC, IPA mednarodno sodelovanje, IPA III C itd. Zraven strokovne podpore javnega sektorja je v izdelavi

strateško razvojnih dokumentov, agencija kot partnerska institucija HAMAG – u (Hrvaška agencija za malo gospodarstvo) daje podporo malim in srednje velikim podjetjem kot pomožni kanal dobivanja potencialnega kredita usmerjenega v povečanje konkurenčnosti (priprava investicijskih študij, študij izvedljivosti in poslovnih planov, raziskovanje tržišča, svetovalne in marketinške usluge). Veliki del aktivnosti se opravlja pri sodelovanju z turističnimi skupnostmi mesta in Občine, za razvoj kontinentalnega turizma. Del aktivnosti, ki delujejo znotraj poslovnega procesa agencije se nanašajo na usluge izobraževanja in informiranja v javnih, kot tudi v sektorju malih in srednjih podjetjih (organizacija seminarjev, delavnica in konferenca). Agencija ima izkušnje v formiranju, strukturiranju in dajanju podpore procesu klasterizacije v malem gospodarstvu.

Varaždinska udruga za promicanje kulture i mode (Evolution) je združenje, ki se ukvarja z organizacijo modnih dogodkov, predstavlja mlade kreatorje in modele, organizira šolanje modelov in otrok. Prodor kulture, mode, zabave v mestu Varaždin, Občini Varaždin in Republiki Hrvaški:

- spodbujanje sodelovanja ljudi v javnem, kulturnem, umetnostnem, modnem življenju in procesu odločitev,
- spodbujanje socialne občutljivosti društva ,
- spoštovanje človekovih pravic in svoboščine.

Kontakt

Koordinator in nosilec:

ZRS Bistra Ptuj

E-mail: bistra@bistra.si; klavdija.riznar@bistra.si

Tel.: 02 748 02 50